

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษา เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษา ระหว่างนักเรียนที่เรียนและไม่ได้เรียนวิชาการศึกษาขั้นคว่ำ เบื้องต้น (ท 081)
และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการเรียนวิชาการศึกษาขั้นคว่ำ เบื้องต้น (ท 081) กับผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยได้กำหนดสมมุติฐานไว้ว่า

1. นักเรียนที่เรียนวิชาการศึกษาขั้นคว่ำ เบื้องต้น (ท 081) จะมีผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนวิชาสังคมศึกษา ตามการประเมินของครูสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชานี้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการศึกษาขั้นคว่ำ เบื้องต้น (ท 081) มีความ
สัมพันธ์ในเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยสอนวิชาการศึกษาขั้นคว่ำ เบื้องต้น (ท 081) ให้กับนักเรียน
ชั้น ม. 5 โรงเรียนตราษตระการคุณ รวม 3 รุ่นคือ รุ่นที่ 1 สอนวิชา ท 081 ในภาค 1
ปีการศึกษา 2527, รุ่นที่ 2 สอนวิชา ท 081 ในภาค 2 ปีการศึกษา 2527 และรุ่นที่ 3
สอนวิชา ท 081 ในภาค 1 ปีการศึกษา 2528 ตามรายละเอียดดังนี้

- (1) นักเรียนชั้น ม. 5 รุ่น 1/2527 กลุ่มทดลองคือนักเรียนชั้น ม. 5/1
กลุ่มควบคุมคือนักเรียนชั้น ม. 5/3 ทั้งสองกลุ่มเป็นนักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 (คณิต-วิทย์)
- (2) นักเรียนชั้น ม. 5 รุ่น 2/2527 กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนในแผนการเรียน
ที่ 1 (คณิต-วิทย์) และแผนการเรียนที่ 2 (คณิต-อังกฤษ) ที่เลือกเรียนวิชา ท 081 เป็น
วิชาเลือกเสรี กลุ่มควบคุม คือนักเรียนในแผนการเรียนเดียวกันกับกลุ่มทดลองที่ไม่ได้เลือก
เรียนวิชา ท 081
- (3) นักเรียนชั้น ม. 5 รุ่น 1/2528 กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนในแผนการเรียนที่ 2
(คณิต-อังกฤษ) และแผนการเรียนที่ 3 (อังกฤษ-สังคม) ที่เลือกเรียนวิชา ท 081 เป็น
วิชาเลือกเสรี ส่วนกลุ่มควบคุม คือนักเรียนในแผนการเรียนเดียวกันกับกลุ่มทดลองที่ไม่ได้เรียน
วิชา ท 081

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาโดยทดลองสอนวิชา ท 081 ให้กับนักเรียนชั้น ม. 5 ในภาค 1 ปีการศึกษา 2527 แล้วทำการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชา ส 503 กับนักเรียน กลุ่มควบคุมในแผนการเรียนที่ 1 (คณิต-วิทย์) เช่นเดียวกัน ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชา ส 503 ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม ทั้ง ๆ ที่ ก่อนการสอนวิชา ท 081 นั้น นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 402) สูงกว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัยค้านกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

1. การที่เลือกกลุ่มทดลองให้เป็นนักเรียนห้องเดียวกัน เพื่อจะได้เรียนวิชา การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) ในระหว่างการทดลอง โดยมีจุดประสงค์ที่จะขจัด ตัวแปรต่อไปนี้คือ

1.1 หน่วยการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนแต่ละแผนการเรียนไม่ เท่ากัน ถ้าเปิดให้เลือกเรียนอย่างเสรีโดยนักเรียนต่างแผนการเรียนกัน อาจจะมีผล กระทบคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนที่แตกต่างกันอาจจะไม่ได้ เป็นผลจากการสอนวิชา ท 081 แต่เป็นเพราะทักษะที่เกิดจากการเรียนวิชาสังคมศึกษา มาก-น้อยกว่ากัน

1.2 เพื่อป้องกันการถ่ายทอดวิชาซึ่งกันและกันของนักเรียนที่ได้รับการสอน วิชา ท 081 และที่ไม่ได้รับการสอน

แต่ความพยายามที่จะขจัดตัวแปรดังกล่าว กลับทำให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนขึ้นมา เนื่องจากตารางเรียนของโรงเรียนตราษตระการคุณในภาคเรียนนั้น ไม่เอื้อต่อการสอน วิชาเลือกเสรี เพราะทางโรงเรียนได้บรรจุวิชาบังคับเรียน และบังคับเลือกให้

เรียนอย่างเต็มที่ และเนื่องจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองนี้เลือกวิชาพื้นฐานอาชีพไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีคางว่างที่จะเรียนวิชา ท 081 โดยพร้อมเพรียงกัน สัปดาห์ละ 2 คาบ ทำให้ผู้วิจัยต้องทำการสอนในคาบซ่อมเสริม ซึ่งเกิดอุปสรรคตามมาหลายประการ อาทิ เช่น อาจารย์ที่สอนวิชาอื่นขอเวลาไปสอนซ่อมเสริมวิชาของตนหลายครั้ง ทำให้การสอนรายวิชา ท 081 ต้องคัดถอนรายละเอียดบางประการออกไป จึงอาจทำให้ทักษะในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนไม่ถึงจุดสูงสุดตามที่ตั้งเป้าหมาย ที่สำคัญที่สุดคือการสอนบทสุดท้าย ซึ่งเป็น การสอนให้ทำรายงานการค้นคว้า ปรากฏว่าผู้วิจัยสอนไม่ทันกับความต้องการใช้ประโยชน์ ในวิชาสังคมศึกษา (ส 503) เนื่องจากอุปสรรคในเรื่องเวลาดังกล่าว การสอนและ การทำรายงานวิชา ท 081 เสร็จสิ้นภายหลังจากกำหนดส่งรายงานในวิชา ส 503 นักเรียน ไม่ทันได้ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้า เพื่อค้นหา คัดเลือก รวบรวม และนำเสนอสารนิเทศ ที่ได้รับจากการเรียนวิชา ท 081 ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

2. การเรียนวิชา ท 081 ทำให้ให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองต้อง ทำงานเพิ่มขึ้นอีก เพราะลักษณะการเรียนที่เน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แบบฝึกหัด หรือการทดสอบโดยมากเป็นการลงมือปฏิบัติจริง เช่น

- การจัดหมู่และการเรียงหนังสือขึ้นชั้น
- การค้นและการเรียงบัตรรายการ
- การรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์บุคคล การเยี่ยมชม แหล่งวิทยาการในท้องถิ่น เป็นต้น
- การเขียนรายงานการค้นคว้า และการรายงานด้วยวาจา

ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม มีเวลาว่างที่จะทำการศึกษาค้นคว้าหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา (ส 503) มากกว่านักเรียนที่ต้องเรียนวิชา ท 081 เพราะกลุ่มควบคุมนี้ไม่ได้เลือกเรียนวิชาเลือกใด ๆ เห็นได้ชัดว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองกลับมีเวลาที่จะทำการค้นคว้าหรือรวบรวมข้อมูลที่ ใช้ประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 503) น้อยกว่ากลุ่มควบคุม หรือนักเรียนห้องอื่น ในแผนการเรียนเดียวกัน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 503) ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เคยเหนือกว่ากลุ่มควบคุม กลับต่ำกว่า ดังผลการวิจัยที่ปรากฏออกมา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดตาม เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
 สังคมศึกษาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างรุ่น 1/2527 ไปจนจบการศึกษาจากโรงเรียน
 ตราขระการคุณ ปรากฏว่าหลังจากเรียนวิชา ท 081 ไปแล้ว 1 ภาคเรียน ผลการเรียน
 รายวิชา ส 504, ส 605 และ ส 606 ของกลุ่มทดลองดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทาง
 การเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมโดยตลอด โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็น 0.37, 1.35 และ
 1.71 ตามลำดับ (ภาคผนวก ข หน้า 138) แสดงว่ากลุ่มทดลองมีผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 ดีกว่ากลุ่มควบคุมโดยตลอด และทิ้งช่วงห่างมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการเรียน
 วิชา ท 081 มากกว่าระดับสติปัญญา เพราะก่อนที่จะเรียนวิชา ท 081 กลุ่มทดลองและ
 กลุ่มควบคุมมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยวิชา ส 402 เพียง 0.20 เท่านั้น (ตารางที่ 1

นอกจากนั้น ผลการวิจัยในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับการติดตามผลนักเรียน
 ชั้น ม. 5 รุ่น 2/2527 และรุ่น 1/2528 ที่แสดงให้เห็นถึงผลของการเรียนวิชา ท 081
 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาในระยะยาวของนักเรียน

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ของวิชา ท 081 กับ
 วิชาสังคมศึกษาของทั้ง 3 รุ่น พบว่า สมมุติฐานข้อที่ 2 เป็นความจริงโดยตลอด กล่าวคือ การหาค่า
 ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 081 กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 503) ของกลุ่มทดลอง 1/2527 และรุ่น 1/2528 ปรากฏว่ามีความ
 สัมพันธ์กันจริง ($P < 0.05$) ตารางที่ 4 หน้า 65 ภาคผนวก ข หน้า 160) นอกจากนี้
 ยังมีความสัมพันธ์กันระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ท 081 กับวิชาสังคมศึกษา (ส
 503) ของกลุ่มทดลอง รุ่น 2/2527 (ภาคผนวก ข หน้า 149) แสดงว่านักเรียนที่ทำคะแนน
 ในวิชา ท 081 ได้สูงย่อมทำคะแนนวิชาสังคมศึกษาได้สูงเช่นกัน เพราะผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 ปรากฏว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสองวิชานี้มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก

สำหรับแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดประกอบการ
 เรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม รุ่น 1/2527 นั้น พบว่า โดยทั่วไปแล้ว
 กลุ่มทดลองพอใจการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุม และ
 กลุ่มทดลองพบปัญหาในการใช้ห้องสมุดเพื่อประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่ากลุ่ม
 ควบคุม แต่กลุ่มทดลองมีปัญหาการเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำไปอภิปรายหรือทำรายงานใน
 วิชาสังคมศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุม

อภิปรายผล

การวิจัยติดตามผล 3 ภาคเรียน ได้พบสิ่งที่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 1 ดังนี้

1. ในกรณีของกลุ่มควบคุม เรียนวิชาสังคมศึกษา เก่งกว่ากลุ่มทดลอง

ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 503 ส 504, ส 605, ส 606) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม รุ่น 2/2527 ลดต่ำลงหลังจากที่กลุ่มทดลองได้เรียนวิชา ท 081

กล่าวคือ ในรายวิชา ส 503 ซึ่งกลุ่มทดลองยังไม่ได้เรียนวิชา ท 081 กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม 6.77 เมื่อได้เรียนวิชา ท 081 แล้ว กลุ่มทดลองก็ยังมีค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาต่ำกว่ากลุ่มควบคุมทุกรายวิชา แต่ผลต่างของค่าเฉลี่ยดังกล่าวลดลงเป็น 3.53 2.95 และ 1.51 ในรายวิชา ส 504, ส 605 และ ส 606 ตามลำดับ (ภาคผนวก ข หน้า 139)

2. ในกรณีที่กลุ่มทดลองเรียนวิชาสังคมศึกษา เก่งกว่ากลุ่มควบคุม

ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาจะมีค่าสูงยิ่งขึ้น หลังจากกลุ่มทดลองได้เรียนวิชา ท 081

นักเรียนชั้น ม. 5 ที่เป็นกลุ่มทดลอง รุ่น 1/2528 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 402 สูงกว่ากลุ่มควบคุม (ก่อนเรียน ท 081) เท่ากับ 0.97 มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส 503 (ระหว่างเรียน ท 081) สูงกว่ากลุ่มควบคุม 2.72 และหลังจากเรียนวิชา ท 081 ผ่านไปแล้ว 1 ภาคเรียน ปรากฏว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 504 สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) (ภาคผนวก ข หน้า 150) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ เพียงแต่ว่าเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนวิชา ท 081 ผ่านไปแล้ว 1 ภาคเรียน

จึงสรุปได้ว่า การสอนวิชา ท 081 มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาจริง เพราะการสอนวิชา ท 081 ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการ
เรียนวิชาสังคมศึกษามากยิ่งขึ้น โดยมีแนวโน้มว่ามีผลกระทบต่อ การเรียนวิชาสังคมศึกษา
ในระยะยาวด้วย ซึ่งตรงกับผลการวิจัยที่ De Pauw University สหรัฐอเมริกา
(Harderty, Lovrich and Mannor 1979 : 309-317)

ในตอน เริ่มต้นการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า

1. ความแตกต่างกันของแผนการเรียนจะมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา

เนื่องด้วยนักเรียนสายสามัญในปัจจุบันนี้ แบ่งออกเป็น 3 แผนการเรียน
คือแผนการเรียนที่ 1 (คณิต-วิทย์) แผนการเรียนที่ 2 (คณิต-อังกฤษ) และแผนการเรียน
ที่ 3 (อังกฤษ-สังคม) โดยที่ทุกแผนการเรียนบังคับให้เรียนวิชาสังคมศึกษาภาคละ 2 หน่วย
การเรียน แต่ในแผนการเรียนที่ 2 ให้เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเพิ่มอีก 1 หน่วยการเรียน
ขณะที่แผนการเรียนที่ 3 ให้เลือกเรียนวิชาสังคมศึกษาเพิ่มอีก 2 หน่วยการเรียน ซึ่งเมื่อ
คำนึงถึงช่วง 3 ปีของการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว จะมีความแตกต่างกันใน
หน่วยการเรียนวิชาสังคมศึกษาระหว่างแผนการเรียนที่ 1-2 เท่ากับ 6 หน่วย แผนการเรียน
ที่ 2-3 จะต่างกัน 6 หน่วย แผนการเรียนที่ 1-3 จะแตกต่างกันถึง 12 หน่วย ความแตกต่าง
กันนี้อาจจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งบังคับเรียนทุกแผนการเรียนคือรายวิชา
ส 401, ส 402, ส 503, ส 504, ส 605 และ ส 606

2. การสอนวิชา ท 081 จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนทุกแผนการเรียน

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาในปีการศึกษา 2527 และปีการศึกษา 2528 ทำให้ได้คำตอบดังนี้

1. แผนการเรียนที่แตกต่างกันอาจจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาของนักเรียนบ้างในบางครั้ง เพราะเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 (คณิต-อังกฤษ) กับนักเรียนในแผนการเรียน
ที่ 3 (อังกฤษ-สังคม) ปรากฏว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 มีความสามารถในการเรียน
วิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 3 ทุกรายวิชา (ภาคผนวก ข หน้า 158)
ทั้งที่เรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่ากัน 6 หน่วยการเรียน และโดยที่ไม่ได้เป็นผลมาจาก
การเรียนหรือไม่เรียนวิชา ท 081

แต่การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของกลุ่มควบคุมในแผนการเรียนที่ 1 กับแผนการเรียนที่ 2 ในภาค 2/2527 โดยนักเรียน
ทั้งสองกลุ่มไม่ได้เรียนวิชา ท 081 ซึ่งผลปรากฏออกมาว่า ในช่วงหลัง ๆ ของการเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 (คณิต-อังกฤษ) ซึ่งมีโอกาสเรียน
วิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 (คณิต-วิทย์) สามารถทำคะแนนเฉลี่ย
ได้สูงกว่า ในรายวิชา ส 605 และ ส 606 (ภาคผนวก ข หน้า 147) แสดงว่าการเรียน
วิชาสังคมศึกษาไม่เท่ากันในแต่ละแผนการเรียน มีผลต่อคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาของนักเรียนบ้างในบางครั้ง

2. การสอนวิชา ท 081 มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
ของนักเรียนในทุกแผนการเรียน กล่าวคือ กลุ่มทดลองในแผนการเรียนที่ 1 รุ่น 2/2527
ซึ่งเดิมที่มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาค่ำกว่ากลุ่มควบคุม กลับมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมในแผนการเรียนเดียวกัน โดยตลอด หลังจาก
ที่กลุ่มทดลองได้เรียนวิชา ท 081 แล้ว (ภาคผนวก ข หน้า 139)

ส่วนการเปรียบเทียบภายในแผนการเรียนที่ 2 ด้วยกันนั้น ถึงแม้
ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มทดลองจะต่ำกว่ากลุ่มควบคุมทุกราย
วิชาก็ตาม แต่มีแนวโน้มว่าช่วงห่างของคะแนนเฉลี่ยจะลดลงภายหลังการเรียนวิชา ท 081
ของกลุ่มทดลอง (ผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเป็น 6.05, 0.67
3.36 และ 3.08) และเป็นที่น่าสังเกตว่าช่วงความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่ม
ควบคุมลดลงมากที่สุดในรายวิชา ส 504 ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่กลุ่มทดลองกำลังเรียนวิชา
ท 081 (ภาคผนวก ข หน้า 143)

กลุ่มทดลองในแผนการเรียนที่ 2 รุ่น 1/2528 ซึ่งเคยมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 402 ต่ำกว่ากลุ่มควบคุม ก็สามารถร่นช่วงห่างของคะแนนเฉลี่ยให้ใกล้เคียงกันได้ จนกระทั่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมในรายวิชา ส 504 (ภาคผนวก ข หน้า 152)

สำหรับนักเรียนในแผนการเรียนที่ 3 (อังกฤษ-สังคม) นั้น กลุ่มทดลองมีความสามารถทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนแผนการเรียนเดียวกันทุกรายวิชา และมีแนวโน้มจะทิ้งช่วงห่างกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ภายหลังจากการเรียนวิชา ท 081 ของกลุ่มทดลอง (ภาคผนวก ข หน้า 154)

จากการติดตามผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา ในแง่ของผลกระทบจากวิชา ท 081 โดยเปรียบเทียบภายในแผนการเรียนเดียวกันข้างต้นนี้ มีแนวโน้มว่า " การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนดีขึ้นในทุกแผนการเรียน"

นอกจากนั้น จากการติดตามผลดังกล่าว ทำให้สมมุติฐานข้อที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ขึ้น เพราะเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) นั้น มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนทุกแผนการเรียน

และเมื่อทำการเปรียบเทียบไขว้แผนการเรียน ก็มีแนวโน้มว่า ถ้าความแตกต่างของแผนการเรียนจะมีผลต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษาบ้าง ผลกระทบนั้นจะลดน้อยลงถ้านักเรียนได้เรียนวิชา ท 081 กล่าวคือ

1) ผลการสอนวิชา ท 081 ในภาคที่ 2 ปีการศึกษา 2527 ทำให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองในแผนการเรียนที่ 1 ทำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองในแผนการเรียนที่ 2 โดยตลอด (ภาคผนวก ข หน้า 145) แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 และแผนการเรียนที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุม คือมิได้เรียนวิชา ท 081 ด้วยกันทั้งคู่ ปรากฏว่าในสองรายวิชาแรก นักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 มีความสามารถในการเรียนวิชาสังคมศึกษาดำกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 แต่ในช่วงสุดท้ายกลับสามารถทำคะแนนในรายวิชา ส 605 และ ส 606 ได้สูงกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 (ภาคผนวก ข หน้า 147)

แสดงว่าการที่นักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 จะทำคะแนนเฉลี่ยวิชา
สังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 ได้หรือไม่นั้น เกี่ยวข้องกับผลจากการเรียน
วิชา ท 081 ด้วย

2) เมื่อพิจารณาผลต่างของคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาของกลุ่มทดลอง ในแผนการเรียนที่ 1 และแผนการเรียนที่ 2 รุ่น 2/2527 ซึ่ง
ต่างก็ได้เรียนวิชา ท 081 พบว่า ผลต่างนั้นลดต่ำลงภายหลังการเรียนวิชา ท 081 ของ
กลุ่มทดลองในแต่ละแผนการเรียน (ภาคผนวก ข หน้า 145) แต่ในตารางซึ่งเป็นผล
จากการทดลองในภาค 1 ปีการศึกษา 2528 ผลที่ปรากฏออกมาไม่เป็นไปตามที่พบในรุ่น
2/2527 เสียทีเดียว กล่าวคือ ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองในสองแผนการเรียน
สูงต่ำไม่แน่นอน และในกลุ่มควบคุมก็ปรากฏว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 2 ทำคะแนนเฉลี่ย
ได้สูงกว่านักเรียนในแผนการเรียนที่ 3 ทุกรายวิชา จนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ $P < 0.05$ ในรายวิชา ส 503 (ภาคผนวก ข หน้า 158) จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลการ
วิจัยระบุว่า

"ความแตกต่างกันของแผนการเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยมาก แต่ความแตกต่างกันของแผนการเรียนอาจมีผลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาบ้างในบางครั้ง และในกรณีที่มีความแตกต่างกันของแผนการเรียน
มีผลทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน เนื่องจากหน่วยการเรียน
วิชาสังคมศึกษาไม่เท่ากัน การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) อาจจะเป็น
ตัวแปรที่มีส่วน เสริมให้นักเรียนที่มีหน่วยการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่า เกิดทักษะในการเรียน
วิชาสังคมศึกษาดีขึ้น"

อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาต่อไปเพื่อหาข้อสรุปในข้อสันนิษฐานนี้
ตามรายละเอียดที่ได้อภิปรายมาตั้งแต่ต้น ทำให้เห็นว่าการวิจัยติดตาม
ผล 3 ภาคเรียนชี้ว่า

1. นักเรียนที่เรียนวิชา ท 081 จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
สังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชานี้ หรืออย่างน้อยที่สุดก็มีแนวโน้มว่านักเรียนที่
เรียนวิชา ท 081 จะมีความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงขึ้น โดยเฉลี่ย

2. ผลกระทบจากการสอนวิชา ท ๐๘๑ ที่มีต่อความสามารถในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนอาจไม่ปรากฏในระยะสั้น แต่จะปรากฏในระยะยาว

๓. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของกลุ่มตัวอย่างแต่ละรุ่นอย่างละเอียด ชี้ชัดว่ามีความสัมพันธ์กันจริงระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและวิชา ท ๐๘๑

นอกจากนั้นแล้วยังมีข้อสังเกตว่า การที่การสอนวิชา ท ๐๘๑ ไม่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาในระยะสั้นอย่างชัดเจนนั้น อาจสืบเนื่องมาจากแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งครูและผู้วิจัยร่วมกันสร้างให้มีการประเมินผลจากการทำรายงาน การค้นคว้าและการอภิปรายเพียงร้อยละ 15 (หน้า) นั้นยังไม่พอเพียง จึง เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในการสร้างแผนการสอนที่ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น

สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็น และปัญหาในการใช้ห้องสมุด ประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้น ปรากฏว่า สิ่งที่กลุ่มทดลองพอใจมากกว่ากลุ่มควบคุมคือ สถานที่ ระเบียบข้อบังคับ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรห้องสมุด ความมีประโยชน์ของห้องสมุดในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และกลุ่มทดลองพบปัญหาในการใช้ห้องสมุด เพื่อประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองมีความต้องการให้จัดบริการห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม

สิ่งที่กลุ่มทดลองพอใจน้อยกว่ากลุ่มควบคุม คือ ทรัพยากรของห้องสมุด การใช้ห้องสมุด เพื่อประกอบการเรียนวิชาสังคมศึกษา และกลุ่มทดลองพบปัญหาในการเรียนเรื่องข้อมูลเพื่อประกอบการทำรายงานหรืออภิปรายในวิชาสังคมศึกษามากกว่ากลุ่มควบคุม

ด้านเจ้าหน้าที่ห้องสมุดนั้น นักเรียนทั้งสองกลุ่มพอใจเท่า ๆ กัน

เมื่อพิจารณากว้าง ๆ แล้ว กลุ่มทดลองซึ่งได้เรียนวิชา ท ๐๘๑ จากผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นบรรณารักษ์ จะแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดมากกว่ากลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้เรียนวิชา ท ๐๘๑ กลุ่มทดลองจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้มากกว่ารู้จักวัสดุทรัพยากรห้องสมุดและกล้าแสดงความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มควบคุม มีความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามมากกว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุมซึ่งมักจะข้ามแบบสอบถามบางข้อไป (ภาคผนวก ก หน้า

111) โดยเฉพาะในตอนก็ตาม เกี่ยวกับปัญหาในการใช้ห้องสมุดประกอบการ เรียนวิชาสังคมศึกษา กลุ่มควบคุมไม่ตอบ เป็นจำนวน 98 คน ขณะที่กลุ่มทดลองไม่ตอบเพียง 12 คน ซึ่งอาจจะ เป็น เพราะนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่รู้จัก ไม่เข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุดดีพอ จึงเบื่อหน่ายหรือไม่กล้า ตอบหรือไม่เห็นความสำคัญก็เป็นได้

สิ่งที่กลุ่มทดลองไม่พอใจ คือที่ตั้งของห้องสมุด ขนาด สภาพและบรรยากาศ บริเวณที่นั่งอ่านวารสารและหนังสือพิมพ์ ความสะดวกในการใช้ประโยชน์ของชั้นที่วางหนังสือพิมพ์ จำนวนหนังสือพิมพ์ที่ให้อ่าน จำนวนโสตทัศนวัสดุ จำนวนจุลสาร จำนวนสิ่งพิมพ์รัฐบาลและจำนวน หนังสือ เป็นต้น

ความไม่พอใจของกลุ่มทดลองนี้อาจมีความสัมพันธ์กับอุปสรรคในการ เรียนการสอนวิชา ท 081 ที่ทำให้เกิดข้อจำกัด เรื่องเวลาว่างของกลุ่มทดลองที่จะเข้าทำการ ศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด ซึ่งมีเฉพาะช่วงพักกลางวัน ที่ซึ่งกลุ่มทดลองอาจมีการกิจกรรมอื่น ต้องกระทำ หรือถ้ากลุ่มทดลองเข้าใช้ห้องสมุดก็เป็นช่วงที่มีผู้ใช้ห้องสมุดมาก จึงทำให้กลุ่ม ทดลองไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่า กลุ่มทดลองไม่พอใจจำนวนหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุในห้องสมุด เพราะกลุ่มทดลองมีความต้องการใช้ในเวลาเดียวกับ นักเรียนจำนวนมากนั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม กลุ่มทดลองพบปัญหาในการใช้ห้องสมุดประกอบการ เรียนวิชาสังคมศึกษาน้อยกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้ เพราะกลุ่มทดลองได้รับความรู้จากการ เรียน วิชา ท 081 จึงไม่มีปัญหาในการใช้บัตรรายการ การใช้หนังสืออ้างอิง รู้จักระบบการจัด หมู่หนังสือและการหาหนังสือจากชั้น กลุ่มทดลองโดยส่วนใหญ่รู้จักใช้คู่มือช่วยค้นวัสดุห้องสมุด และมีความสามารถในการค้นหาหนังสือ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เหนือกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้ เรียนวิชา ท 081

สิ่งที่ เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุม เป็นปัญหา เกี่ยวกับ วารสาร เป็นส่วนมาก ซึ่งน่าจะเป็น เพราะกลุ่มทดลองมีความต้องการใช้วารสาร เพื่อประกอบ การทำรายงานหรืออภิปรายในวิชาสังคมศึกษาเหมือนนักเรียน ในกลุ่มควบคุม แต่เนื่องจาก กลุ่มทดลองมีเวลาเข้าใช้ห้องสมุดน้อยกว่า จึงไม่มีโอกาสใช้วารสารมากพอกับความต้องการ เพราะวารสารอาจถูกกลุ่มควบคุมยืมออกไปแล้ว ดังนั้น กลุ่มทดลองจึงตอบว่า วารสารที่

ต้องการไม่มีอยู่ในห้องสมุด บทความจากวารสารที่ค้นได้ไม่พอประกอบการ เขียนรายงาน หรือการอภิปราย ห้องสมุดไม่ให้ยืมวารสารฉบับล่าสุด และต้องเสีย เวลานานในการ ค้นหา วารสารเก่าที่ยังไม่ได้เขียนเล่ม

ส่วนการที่กลุ่มทดลองมีปัญหาว่า ไม่ทราบวิธีค้นบทความจากวารสารนั้น อาจเป็นเพราะกลุ่มทดลองเคยผ่านการ เรียน เรื่องดัชนีวารสารในวิชา ท 081 แต่เมื่อเข้าใช้ ห้องสมุดจริง ๆ ทางห้องสมุดกลับยังไม่มีดัชนีวารสารที่สมบูรณ์ มีเพียง เล็กน้อยเท่านั้น กลุ่มทดลองจึงอาจจะรู้สึกสับสนระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ เช่นเดียวกับที่กลุ่มทดลองพบ ปัญหาว่าไม่มีคู่มือช่วยค้น เรื่องที่ต้องการจากสิ่งพิมพ์รัฐบาลและ เอกสารอื่น ๆ ในห้องสมุด

ในด้านการ เรียบ เรียงข้อมูล เพื่อนำไปอภิปรายหรือทำรายงานในวิชา สังคมศึกษานั้น กลุ่มทดลองมีปัญหามากกว่ากลุ่มควบคุม ใน เรื่องการ เขียน เชิงอรรถและ บรรณานุกรมการ เรียบ เรียงเนื้อหา และการ เว้นหน้ากระดาษที่ถูกต้อง ซึ่งอาจ เกิดจาก อุปสรรคเรื่องเวลาที่ใช้สอนวิชา ท 081 ทำให้ เรื่องการ เขียนรายงาน เป็น เรื่องสุดท้าย ที่กลุ่มทดลองได้ เรียนใน เวลาใกล้สอบปลายภาค กลุ่มทดลองอาจมีความรู้แต่ยังไม่สามารถ นำความรู้ที่นั้นมาฝึกฝนหรือพัฒนา เป็นทักษะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติจริงใน วิชาสังคม ศึกษาได้ ประกอบกับเรื่องนี้อาจเป็น เรื่องใหม่ที่กลุ่มทดลองได้ เรียนรู้หลังจากที่เคย เขียน รายงานที่ไม่ได้ เน้นความถูกต้องของรูปแบบบรรณานุกรมและ เชิงอรรถ หรือการ เว้นหน้ากระดาษ สิ่งเหล่านี้จึง เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ทำรายงานไปตามความ เคยชิน และเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มควบคุมไม่ตอบปัญหาตอนนี้ 29 ครั้ง ขณะที่กลุ่มทดลองไม่ตอบ เพียง 4 ครั้ง (ภาคผนวก ก . หน้า 133) การที่กลุ่มควบคุม เสียการตอบคำถาม อาจเป็นเพราะไม่มีความรู้เรื่องระ เบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการ เขียนรายงานการค้นคว้า เพราะกลุ่มควบคุมได้แสดงความคิดเห็นในตอนต่อมามีความต้องการให้ทางห้องสมุดจัดบริการ แนะนำวิธีค้นคว้าและ เขียนรายงาน มากกว่าความต้องการบริการนั้นของกลุ่มทดลอง (ภาคผนวก ก หน้า 134)

เมื่อพิจารณาความต้องการให้จัดบริการห้องสมุด ปรากฏว่ากลุ่มทดลอง ต้องการให้จัดการแนะนำการอ่าน บริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า จัดนิทรรศการ ส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษา และสอนการใช้ห้องสมุด เป็นประจำทุกสัปดาห์โดยมีหน่วย การเรียนให้ ซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นว่า กลุ่มทดลองตระหนักถึงความสำคัญของการอ่าน เห็น

ประโยชน์ของการค้นและรวบรวมสารสนเทศอย่างถูกต้องและรวดเร็ว เข้าใจการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งความรู้ที่อาจจัดได้ในหลายลักษณะ เช่นการจัดนิทรรศการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกสอดแทรกไว้ในเนื้อหาวิชา ท 081 นอกจากนั้นแล้วยังแสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองคงจะพอใจและเห็นประโยชน์ในการเรียนวิชา ท 081 ว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนวิชาสังคมศึกษา จึงแสดงความคิดเห็นว่าต้องการให้มีการสอนการใช้ห้องสมุดเป็นประจำทุกสัปดาห์โดยมีหน่วยการเรียนให้ มากกว่าที่จะต้องการให้สอนการใช้ห้องสมุดในรูปแบบอื่น ๆ (ภาคผนวก ก หน้า 134)

อาจจะสรุปผลการวิจัยครั้งนี้ได้อีกครั้งหนึ่งว่า

1. ผลการวิจัยสนับสนุนสมมุติฐานทั้ง 2 ข้อ ซึ่งก็ตรงกับผลการวิจัยของ Brevik (1975: 585A) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนวิชาการใช้ห้องสมุดเป็นประจำทุกสัปดาห์ตลอดภาคเรียนจะมีทักษะในการใช้ห้องสมุดสูง และมีความสามารถทางวิชาการสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนการใช้ห้องสมุดเป็นประจำทุกสัปดาห์ และตรงกับการวิจัยของประจักษ์ เต็ดแก้ว (2515 : 4) ที่พบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยสูงด้วยในทุกวิชาเอก
2. นักเรียนที่เรียนวิชา ท 081 มีเจตคติที่ดีต่อห้องสมุดมากกว่าและมีปัญหาในการใช้ห้องสมุดน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนวิชานี้
3. ข้อสันนิษฐานในการวิจัยครั้งนี้คือ
  - 3.1 การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hardesty, Lovrich and Mannon (1982: 38-45) ที่พบว่าการสอนการใช้ห้องสมุดมีผลต่อทักษะในการใช้ห้องสมุดในระยะยาวด้วย โดยการศึกษาติดตามผล 3 ภาคเรียน
  - 3.2 การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนในทุกแผนการเรียน เมื่อเปรียบเทียบในแผนการเรียนเดียวกัน
  - 3.3 การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) อาจช่วยลดความได้เปรียบเสียเปรียบทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนต่างแผนการเรียนได้บ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ควรเปิดสอนวิชาการศึกษาค้นคว้า เบื้องต้น (ท 081) เป็นวิชาเลือกเสรีโดยทั่วกันทุกโรงเรียน ทุกปีการศึกษา โดยเปิดให้เลือกเรียนหมุนเวียนไปทุกภาคเรียน และให้โอกาสเลือกได้ทุกแผนการเรียน และถ้าเป็นไปได้ น่าจะเปิดให้วิชา ท 081 เป็นวิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกตามแผนการเรียนในภาคต้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด เพราะวิชา ท 081 เป็นหลักสูตรสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะเปิดสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 หรือปีที่ 6 ก็ได้ แต่การเปิดสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นปีแรกของการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย น่าจะเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด เพราะเป็นการปูพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการในโรงเรียนหรือจากแหล่งวิทยาการท้องถิ่น และเป็นการฝึกให้เกิดทักษะในการรวบรวมสารสนเทศต่าง ๆ อย่างถูกต้องและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักและเคยชิน การเสนอรายงานการค้นคว้าอย่างถูกต้องตามแบบแผนสากลตั้งแต่เริ่มการศึกษาระดับเตรียมอุดมศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนวิชาการศึกษาค้นคว้า เบื้องต้น (ท 081)

ควรมีการกำหนดหัวข้อรายงาน (topic) สำหรับนักเรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่เริ่มต้นการเรียน หรืออาจให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อรายงานของตน ก่อนจะทำการสอนเรื่องอื่น ๆ เพื่อนำสู่การเขียนรายงานการค้นคว้าที่สมบูรณ์ของหัวข้อที่ตั้งไว้แต่ต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์

ควรสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักเรียนชั้นสูงสุด ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อประมวลข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานห้องสมุด ให้สนองความต้องการของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ควรจัดทำแผนการสอนที่เน้นวิธีสอนซึ่งส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองในแหล่งวิทยาการเพิ่มขึ้น และประเมินผลโดยวัดพฤติกรรมการเรียนครบทุกด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางจัดการศึกษาในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตาม เอกลักษณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเพื่อหาข้อสรุปว่า ควรทำการสอนวิชา ท 081 ในระดับชั้นใด จึงจะเหมาะสมที่สุด คือสามารถเอื้อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนได้มากที่สุด
2. ควรทำการวิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยทำการทดสอบ เซาว์ทหรือ เปรียบเทียบคะแนนสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เฉพาะวิชาสังคมศึกษา ก่อนสอนวิชา ท 081 เพื่อวิเคราะห์ผลว่าสอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่
3. ควรทำการวิจัยเพื่อทดสอบข้อสันนิษฐานที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ให้แน่ชัดว่า "การสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมนักเรียนดีขึ้น แม้จะมีหน่วยการเรียนวิชาสังคมน้อยกว่า โดยเปรียบเทียบระหว่างแผนการเรียน"
4. ควรทำการวิจัยติดตามผลระยะยาวของการสอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอื่น เช่น วิชาภาษาไทย เป็นต้น
5. ควรมีการวิจัยว่าผู้สอนวิชาการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น (ท 081) ควรเป็น บรรณารักษ์หรือครูภาษาไทย จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของรายวิชานี้ สมบูรณ์ที่สุด
6. ควรทำการทดสอบซ้ำ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้น ม. 5 แผนการเรียนที่ 1 (คณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์) โดยการควบคุมตัวแปรอย่างระมัดระวัง และจัดอุปสรรคเรื่องเวลาสอนให้ได้ เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานที่ว่า "นักเรียนที่เรียนวิชา ท 081 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาตาม การประเมินของครู สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนวิชานี้" โดยมุ่งประเด็นที่เป็นผลกระทบของการสอนวิชา ท 081 ที่มีต่อผลการเรียนวิชาสังคมศึกษา ในระยะสั้น